

Hallo Jaap,

Hierbij een reactie op je vraag om de foto van de 17^e Glasstadmars, mei 1962 te ontcijferen.

Rij 1 persoon 2 (met vraagteken) dat ben ik.

Mijn reactie op de foto (mogelijk te plaatsen in het verenigingsblad).

Ik heb een aantal jaren op de wandelsportvereniging "Frissestein" gezeten. Deze heette volgens mij in 1962 al zo ofwel kwam die naam er vanaf het moment dat we uniformen kregen (die hadden we op de foto nog niet aan). Het moet wel kort daarna zijn geweest dat we de uniformen kregen. We liepen in sommige periodes bijna elke zaterdag wel ergens in de buurt een mars en we behaalden omdat we zo netjes liepen ook wel eens een prijs. In mijn tijd droeg Gerry v/d Meiden (van de schilder aan de dijk onderaan de Molenstraat) de vlag, zij liep midvoor. Zeker bij een defilé, wanneer we de notabelen van het dorp of de stad passeerden, werd de vlag horizontaal aan de stok gedragen. We keken dan met ons gezicht ook die kant op. We voelde ons dan apetrots en heel belangrijk. Er was tijdens de mars altijd een pauze met drinken en soms een appel. We liepen meestal een kilometer of 10. Aan het einde van de mars was er altijd de medaille (ik heb ze nog en Wessel een van onze zonen liep er wel eens met eentje op).

Een tweetal herinneringen.

Op een bepaald moment deden we mee met de optocht tijdens Koninginnedag. We zaten op een wagen keurig versierd in groen wit, met ons uniform aan, de achterste rij zat op fruitkistjes. De rondtour duurde nogal lang en sommige op de wagen spraken over dorst en naar de wc moeten maar dat kon niet. Op een bepaald moment nadat we weer enige tijd met de wagen hadden stil gestaan en net weer reden stond Koertje van Zee, die de hele rit geen woord had gesproken, op deed z' n gulp open en plaste met een forse straal in een grote boog van de wagen. Nadat hij klaar was ging hij weer zwijgzaam zitten.

We kregen als wandelclub op een zeker moment uniformen. Dit bestond uit een fel groene rok of broek en een witte blouse waar we zelf voor dienden te zorgen. Ook hoorde er nog een doorzichtige regenjas bij opgevouwen in een pakje dat je altijd mee moest nemen.

Het uniform bleek geschonken te zijn door de familie Frissestein of althans de familie die op Frissestein woonde (woning op de dijk boven bij ooevaarsnesten).

Als dank daarvoor moesten wij op een doordeweekse avond in vol ornaat (dus met uniform aan) langs het huis Frissestein en de familie te marcheren. Er werd keurig, in gelid en vol overgave, tot twee keer door ons langs het huis gemarcheerd. Zoals dat altijd het geval was in mijn herinnering was er ook die avond geen mens in het huis te bekennen. Op onze vraag aan de leider of ze, de familie, wel thuis waren kregen we als antwoord "da wet ik nie, in ieder geval is het altijd wel ergens goed veur da we hier lopen".

De geschiedenis heeft nooit verteld of onze dankbare mars door de familie toen ooit is opgemerkt

Riekje Meijering.

Voorwoord.

Ledenblad nummer 22 ziet er hetzelfde uit als de vorige nummers, we beschrijven nog steeds de historie van Herwijnen en het bestuur ziet er ook nog hetzelfde uit als een jaar geleden, maar toch heeft er inmiddels een grote verandering plaatsgevonden. Sinds 2 april is het namelijk voor elke wereldburger met een internetaansluiting mogelijk om kennis te maken met onze fantastische vereniging, we zitten op het World Wide Web. Misschien zijn niet alle lezers bekend met dit fenomeen maar als u de mogelijkheid hebt om bij iemand te kijken dan moet u dat zeker eens doen op www.denoudendijk.nl.

Op de ledenvergadering van 2 april hebben we eerst het reilen en zeilen van de vereniging besproken. Na de pauze werd de internetsite gepresenteerd door Wim van Horssen. Wim heeft via zijn bedrijf Maxwebber onze internetsite ontworpen en verder ontwikkeld, maar deze avond stelde hij zich op historische wijze voor als Wim van Cor van Horssen van de Molenstraat.

De achtergrond van de site is een reproductie van een prachtige aquarel van de heer Van Horssen uit Laren. Op de eerste pagina kunt u een exclusief lied van het historisch koor downloaden en binnenkort treft u op onze site ook een stukje aan van Claudia Bok. Zij legt uit hoe u zelf meer gegevens over uw stamboom kunt verzamelen op internet. Goede redenen dus om ons te bezoeken als u over het internet surft.

Na al deze nieuwerwetse informatie nog even iets over onze komende activiteiten. Op het moment dat u dit leest is de tentoonstelling alweer voorbij maar de zomeravondbijeenkomst is in zicht. Op 11 juni hopen we u een leuke wandeling te bezorgen vanuit de boerderij van Wiltrac. Deze avond zal anders ingevuld worden dan andere jaren en als ik u hiermee nieuwsgierig heb gemaakt dan moet u zelf maar komen kijken.

De fietstocht op 30 augustus is voor iedereen goed te doen. Er zijn regelmatige pauzes ingelast om voor de inwendige mens en de sociale contacten te zorgen. We hopen dan ook op mooi weer en een grote opkomst.

Veel leesplezier met dit nieuwe boekje en misschien tot mails,

Carin Vos

Inhoud.

	<u>Bladzijde</u>
Voorwoord	1
Inhoud / Giften	2
Informatie bestuur / website	3
Jaarverslag 2002 van de secretaris	4
Wereldwijd	6
Herinneringen aan het pontje van Driekus en de winter 1962-1963	8
Nieuwe watermolen 1622	11
Een Herwijns gezin	15
De oude kerk van Hellouw	21
Kiek van toen	28

Giften.

- Nachthemd en een schortje van de familie Beukenkamp.
- Foto's en familiedocumenten van mw. Van Weelden-van der Meijden.
- Foto's van mevrouw Rie de Joode-de Jongh.
- CD-rom met foto's van George de Fockert.
- Foto van de gemeenteraad uit de jaren '30 van Eelko Sprong.
- Dia's uit de jaren '70 van de heer Hendriks.
- EHBO-boekje uit 1933 van de familie Treffers uit Vuren.

Herinnering aan de schooltijd

De tentoonstelling herinneringen aan de schooltijd gehouden op koninginndag j.l. was een groot succes en werd door ruim 500 bezoekers bezocht. Er werd een heuse breiwedstrijd gehouden die gewonnen werd door mevrouw Dies v/d Meijden uit de Geerstraat. Het foto raadspel werd gewonnen door Anne en Lijntje v/d Weerd uit de Molenkamp, Eelke van Zanten uit de Sluimerskamp en Woudy en Enny Bok.

Het bestuur dankt een ieder die het mede mogelijk heeft gemaakt de tentoonstelling te kunnen organiseren,

Informatie bestuur.

Het bestuur is als volgt samengesteld:

<u>Voorzitter:</u>	de heer M. van Maaren Meerenburg 16, 4171 BV Herwijnen, tel. 0418 – 581594 e.mail adres: fam.van.maaren@hetnet.nl
<u>Secretaris:</u>	mevrouw M. Pelle-van Ooijen Meidoornlaan 23, 4171 AN Herwijnen, tel. 0418 – 582527 e.mail adres: Apelle@hetnet.nl
<u>Penningmeester:</u>	de heer J.P. Kwakernaak Kr. Akkers 21, 4171 BM Herwijnen, tel. 0418 – 581723 e.mail adres: joop.kwakernaak@tiscali.nl
<u>Bestuurslid:</u>	mevrouw D. van Zee-van Arendonk Gr. Reinaldweg 3, 4171 LC Herwijnen, tel. 0418 – 582246 e.mail adres: zeedonk@hetnet.nl
<u>Bestuurslid:</u>	de heer J. de Kock Meikampgraaf 8, 4174 LB Hellouw, tel. 0418 – 581391 e.mail adres: fam.de.kock@hetnet.nl
<u>Bestuurslid:</u>	mevrouw C. Vos-Bok Zandsteeg 12, 4171 BH Herwijnen, tel. 0418 – 582603 Carin.enhermanvos@wolmail.nl
<u>Bestuurslid:</u>	de heer G. Bok Achterweg 38, 4171 BC Herwijnen, tel. 0418 - 582037 e.mail adres: gijsbok@hotmail.com

Redactie verenigingsblad: dhr. M. van Maaren en dhr. J.P. Kwakernaak
Typewerk verenigingsblad: mevrouw M. Pelle-van Ooijen
Verspreiding verenigingsblad: mevrouw C. Vos-Bok

De contributie bedraagt € 10,- per jaar incl. verenigingsblad (buitenleden € 12,50).
Bankrelatie: Rabobank Waalstroom te Waardenburg, rekeningnummer 36.67.12.314 ten name van historische vereniging "Den Ouden Dijk".

Website: www.denoudendijk.nl

Jaarverslag 2002 van de secretaris.

Algemeen:

- Het bestuur kwam in 2002 zeven maal in vergadering bijeen.
- Het ledenaantal is weer toegenomen en telt per 31 december 2002 ± 470.
- Het verenigingsblad werd in 2002 driemaal uitgegeven en wel in de maanden januari, mei en oktober. Een doorsnee verenigingsblad bevat 32 bladzijden maar het oktobernummer was met 36 bladzijden een dik nummer. Het is erg leuk te constateren, dat er steeds meer leden een artikel voor het verenigingsblad aanleveren. We zijn hier erg blij mee!

Ledenavonden en een uitstapje:

- Gezien de verjaardag van Hare Majesteit Koningin Beatrix op donderdag 31 januari en het huwelijk van Kroonprins Willem Alexander met Maxima Zorreguieta op zaterdag 2 februari 2002 heeft mevrouw Van Heuven op woensdag 30 januari 2002 een lezing met dia's over "het koninklijk huis in feestelijke sfeer" verzorgd.
- Op zaterdag 23 maart 2002 is met zo'n 60 personen Paleis "Het Loo" bezocht. Daar kon de Wittebroodstentoonstelling "JA, IK WIL" (koninklijke huwelijken 1791-2002), de gouden koets en het paleis zelf, door middel van een rondleiding, bekeken worden.
- Voor de zomeravondbijeenkomst was dit jaar weer iets bijzonders bedacht. Op 5 juni hebben zo'n 300 leden die avond een bezoek aan Fort Vuren gebracht. Bij aankomst kregen belangstellenden onder leiding van een gids een rondleiding in en rondom het Fort. Toen iedereen gearriveerd was en het Fort bekeken had, werd zoals gebruikelijk de gezellige avond gestart met het niet meer weg te denken historisch koor, dat die avond door een accordeon werd begeleid. Enkele van onze leden hielden weer een voordracht en iedereen zong bekende liederen met het koor mee. Het was een hele organisatie maar gezien de opkomst en de gezelligheid die avond zeker de moeite waard!
- Woensdag 30 oktober jl. heeft Hajo Kruijff, zoon van de voormalige huisarts Kruijff, een lezing met dia's vertoond, met als thema "dokters vroeger en nu". Hij vertelde boeiende en herkenbare verhalen over de huisartsenpraktijk van vroeger. Vooral de door hem meegenomen eerste couveuse trok na afloop veel belangstelling. Deze couveuse was gemaakt door timmerman Bijl voor Arie van Horssen die ruim 60 jaar geleden met 26 weken werd geboren. Arie van Horssen en zijn moeder, Corrie van Horssen waren beiden die avond aanwezig. Dat was zeer bijzonder!

Alle drie de ledenavonden werden drukbezocht. Vooral de lezing van Hajo Kruijff trok vele belangstellende leden. Alle stoelen in het dorpshuis waren bezet en menig lid zat op een tafel of stond langs de kant.

Ook de georganiseerde reis naar paleis "Het Loo" was zeer succesvol en erg gezellig. (zie ook het verslag in het verenigingsblad van mei 2002) In navolging hiervan wordt een nieuw uitstapje bedacht.

Naast het organiseren van ledenavonden, het uitgeven van een verenigingsblad en de presentatie van de vereniging op de braderie doet uw bestuur meer.

Het bestuur heeft zich ingezet voor de restauratie van de woonboerderij "De Wiel", Waaldijk 185-187. Dit heeft geresulteerd in de toekenning van subsidie voor de restauratie van deze monumentale boerderij. Dit was het doel en hier houdt de bemoeienis van de historische vereniging op.

Andere activiteiten zijn:

- De restauratie van graftrouwen en grafzerken op de algemene begraafplaats. Er zijn al 11 graftrouwen gerestaureerd en door Jaas Kozijn geschilderd.
- Voortgang van de stamboomonderzoeken Verdonk. Op verzoek van wijlen de heer Verdonk maakt de historische vereniging zijn "levenswerk", namelijk stamboomonderzoeken van naar Amerika geëmigreerde Herwijense familie's, af. Dit gebeurt in samenwerking met de "Stichting in de Voetsporen" en het Centraal Bureau voor Genealogie. De dames Van Horssen, Van Stijn en Van Zee hebben al vele uren zoekwerk voor dit project gedaan. Dit project verkeert momenteel in een afrondende fase en in samenwerking met de genoemde stichting en het CBG zal er een boekwerk gepubliceerd worden. Hierover zal u ter zijner tijd meer horen.
- Sinds het bestaan van de vereniging presenteert het bestuur zich tijdens de braderie in klederdracht. Zoals gebruikelijk kan er aan een raadwedstrijd worden meegedaan, wat vele leuke discussies oplevert. Daarnaast worden er ook allerlei verschillende artikelen verkocht, zoals een mapje met oude ansichtkaarten, een lepeltje met het wapen van Herwijnen, een landnamenkaart en dit jaar was het een kalender met oude foto's. Dit was zeer succesvol want alle kalenders zijn verkocht.
- Het via internet promoten van de vereniging via een website. Na deze vergadering kunt u het resultaat zien. (www.denoudendijk.nl)

- Het organiseren van de tentoonstelling "herinneringen aan de schooltijd". (was op 30 april 2003)
- De restauratie van het Begraafboek der Nederlandse Kerken.

Zoals u ziet, zit uw vereniging niet stil en is het bestuur actief met allerlei zaken bezig.

Ook voor het jaar 2002 kan geconstateerd worden, dat gezien het aantal bezoekers, de positieve reacties op de gehouden ledenavonden en de presentatie op de braderie, zeer goed geslaagd te noemen is.

April 2003
Marjan Pelle

Wereldwijd

Wereldwijd kan en komt men Herwijnse namen tegen. In het meinummer 2002 van ons verenigingsblad stond een artikel over de familie Pannekoek. Eén van onze leden (Leen van Leersum) was net terug van vakantie uit Suriname toen hij dat artikel las. Van Leersum geïnteresseerd in de historie in het algemeen deed in Suriname mee aan een excursie en kwam in het dorpje Groningen. Dit kustplaatsje ligt 45 km ten westen van Paramaribo. In 1845 emigreerden Groningse en Gelderse boeren omdat zij vonden dat Nederland toen al te vol dreigden te worden naar het Surinamse dorp Groningen. In dat dorpje is een straat genaamd, Pannekoekstraat.

Op de begraafplaats van dat dorpje ligt het graf van Sophie Pannekoek geboren 28 juli 1799 te Heelsum en overleden 10 november 18 ?? (de laatste twee cijfers waren niet meer te lezen). Sophie was getrouwd met ene Brandhof die in leven bestuurder van de Europese Kolonisatie aan de Saramacca was.

Uit de verhalen die daar werden verteld kon men opmaken dat veel Hollanders stierven aan diverse ziekten. In 1853 werd het kolonisatieproject stopgezet en slechts 56 Hollanders waagden zich de lange bootreis terug naar Nederland. Het handjevol boeren dat daar bleef ruilden hun klompen in voor laarzen. Nu wonen er nog steeds nakomelingen van de Hollandse boeren van toen, die Boeroe worden genoemd. Waar u zich ook op de wereld bevindt, altijd zult u namen tegenkomen die voor u herkenbaar zijn, plaatsnamen of familienamen, het is altijd weer leuk om die herkenbaarheid te ontdekken.

Heeft u ook zo'n leuke ervaring meegemaakt laat het ons dan weten (e.mail adres: fam.van.maaren@hetnet.nl) dan word het t.z.t. opgenomen in ons verenigingsblad.

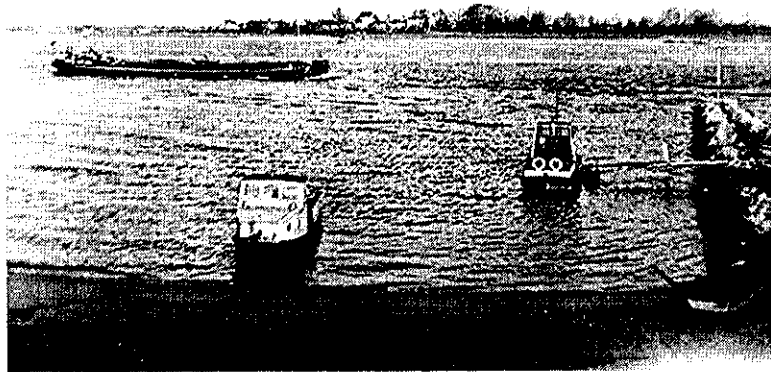
De redactie.

Herinneringen aan het pontje van Driekus en de winter 1962-1963.

Begin zestiger jaren genoten meerdere scholieren uit Herwijnen en Hellouw onderwijs in de Bommelerwaard. Er ging dagelijks een groepje naar Zuilichem (naar de Huishoudschool) en naar Aalst (aanvankelijk U.L.O. later M.U.L.O.).

Er werd gebruik gemaakt van het veer Zuilichem-Herwijnen. Of te wel het pontje van Driekus. Je kon overvaren te voet of met de fiets. Een brommer ging ook nog. Je snorde tegenover de Hervormde pastorie het veerpaadje af. Aan het eind had Driekus zijn aanlegsteiger tegen de krib. De steiger ging verder krib op- en afwaarts, al naar gelang de waterhoogte. Bij een lage waterstand lag de steiger nagenoeg aan het eind van de krib. Om te schuilen stond er een zwart houten keetje (dit werd overigens niet alleen gebruikt om te schuilen!).

Ik ging met een groepje in Aalst naar de M.U.L.O. We hadden de eerste jaren nog zes dagen per week school. Als ik me goed herinner vroeg Driekus voor 6 dagen overtocht v.v. f 1,50. Knipkaarten of abonnementen kende hij niet. De debiteurenadministratie zat in zijn hoofd. Dinsdag keek Driekus vanonder zijn pinomuts de groep eens rond en zei: "Ik krijg van jou nog geld". Vergissingen kwamen daarbij niet voor.

Op bijgaande foto het pontje van Driekus liggende aan de steiger. Driekus overleed in 1969. (Foto van Gradus van Horssen uit Zuilichem.)

Driekus liep meestal op klompen en je zag hem bijna nooit zonder sigaar of sigaret, of een restant ervan, tussen zijn lippen. Hij woonde bij zijn moeder in. Hij was niet getrouwd. Een broer van hem runde een café aan de dijk in Zuilichem. Samen zetten ze dus koffie en over. Omdat er aanvankelijk nog nauwelijks of geen schepen waren met radar voer Driekus ook bij mist. Hij had dan een kompas voor zich staan in een houten kistje. Met mooi weer had hij daar streepjes op aangebracht zodat hij precies wist hoe hij moest koersen.

De ontwikkelingen gingen echter snel en na een paar jaar werd er door de meeste schippers doorgevaren met mist. Driekus bleef dan uit veiligheidsoverwegingen aan de kant. Met hoog water, als het veerpad onder water stond, voer Driekus naar het haventje bij de steenfabriek. Dat was een mooi eindje varen. Het haventje is gedempt en de steenfabriek gesloopt.

In de winter van 1962/1963 liet koning winter zich danig gelden. In het boek "Weer een eeuw" schrijft Harry Otten dat het in december 1962 al stevig vroom. Temperaturen van min 10 en nog kouder. Op 30 december veel wind en stuifsnieuw. Januari 1963 was ook koud. Op 18 januari 1963 startte de elfstedentocht bij een temperatuur van min 18 (en werd gewonnen door Reinier Paping).

Door de strenge vorst ontstond er drijfijis in de Waal. Dit resulteerde in het zogenaamde "zitten" van de stroom. De Waal veranderde in een prachtig schouwspel. Grote stukken ijs waren over elkaar geschoven.

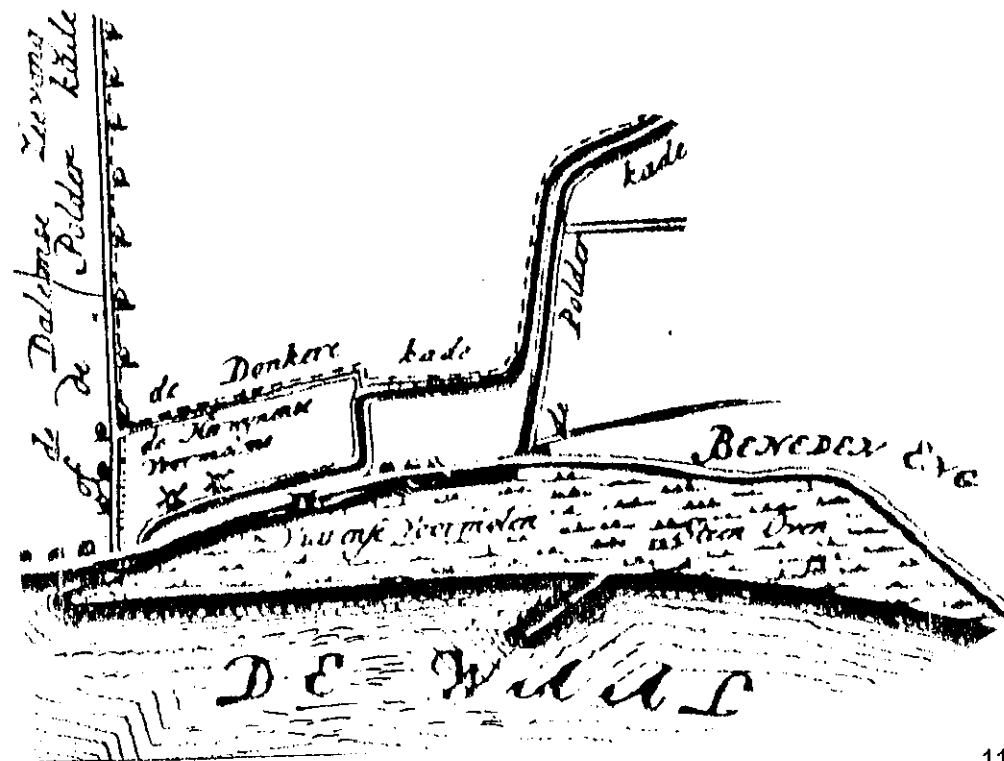
Het trok veel bekijks en men stond met ontzag te kijken naar dit machtig natuurverschijnsel. Op de foto hierboven zien we de rivier in ijstooi met op de achtergrond de kerktoeren van Zuilichem. Driekus, die al een tijdje zonder inkomsten zat omdat hij niet kon varen vanwege het drijfijis, had door de ijsmassa een pad aangelegd. Keurig voorzorg van zand. Daar kon je overheen lopen of fietsen tegen geringe vergoeding.

Dit was een aparte gewaarwording met je fiets over het ijs de rivier over! Al met al een indrukwekkend gebeuren wat bij menigeen nog helder voor de geest staat. Ook al is het alweer 40 jaar geleden.

Jilis van Kuilenburg.

Nieuwe watermolen 1622

In onze periodieken worden regelmatig artikelen opgenomen over watermolens en graanmolens. Graanmolens, waardoor het graan werd gemalen om brood van te bakken, staan of stonden meestal vrij centraal in een stad of dorp, als zij maar hoog stonden en in de wind, zoals bijvoorbeeld in de dorpen Haaften en Herwijnen hoog aan de dijk. In de steden staan of stonden de graanmolens boven op de stadswallen zoals in Gorinchem. Watermolens, zijn molens, die het overtollige water uit een bepaald gebied verpompten. Watermolens stonde bij voorkeur aan een watergang, aan de laagste kant daarvan zodat het water naar de watermolen afwaterde en het verpompt kon worden. Wind en water waren in die tijd de enige krachtbron die er voor kon zorgen dat zulke grote machines werden aangedreven. Het bouwen van die machines (molens) was zeer arbeidsintensief en een kostbare aangelegenheid. Uit het archief van Gorinchem is ons een zeer oud handschrift uit 1622 ter hand gekomen. Een rechtelijk dossier met als onderwerp achterstallige betalingen voor een nieuwe gebouwde watermolen aan de Donkere Kade te Vuren.

12

~~Handwritten text, mostly illegible due to extreme slant and bleed-through from the reverse side.~~

Het meest bekende verhaal van Sint Maarten is het verhaal van de zwerver en de mantel. Op 11 november 397 de dag van zijn begrafenis, wordt het feest van Sint Maarten gevierd. Uit het bestuderen van oude geschriften en aktes kan men herleiden hoe men leefde en wat de gebruiken van toen waren.

M. van Maaren.

Dit artikel kwam mede tot stand door:

- Mevrouw H. van Dorssen-de Groot, werkgroep genealogie.

Bron:

- Stadsarchief Gorinchem, Rechterlijke Archiven van Gorinchem en het land van Arkel, inventarisnummer 381, p.39.

Heimwee

Ik zie het dorp uit het verleden,
Een dorp van rust, een dorp van vrede.
Ik denk nog aan de roggeschoven
En aan de leeuwerik hoog boven,
En aan de doodgewone mensen
Die elkaar nog goedendag toewensen.
Waar hoort men nog de vinken slaan?
Waar ziet men nog de voerman gaan
Naast een volgeladen paardenwagen
Een korfje aan de arm gedragen
Door een goed gezonden boerenmeid.
Een kleine werkman met een geit?
De echte dorpsgemeedelijkheid.
Wat jammer maar die zijn we kwijt!

.....

Een Herwijns gezin.

Nee u hoeft niet bang te zijn dat ik de "Kiek Van Toen" van Jaap de Kock over zal gaan nemen, ook al lijkt dit artikel sterk op dat van Jaap. De aanleiding van dit artikel is een bijbeltje uit 1881 dat ik bezit en de herkomst daar van niet meer weet. Dat bijbeltje staat al geruime tijd in mijn boekenkast. Naar mijn mening bezit ik alleen maar bijzondere boeken, één daar van is dat bijbeltje, voor velen onderons een bijzonder boek en leidraad voor het leven. Voor mij één van de leerzaamste geschiedenisboeken. Het werd voor mij nog interessanter toen ik ontdekte dat daar een tekst was ingeschreven ter herinnering aan de aanneming van Wilhelmina van der Meijden. Toen ik die tekst ontdekten moet ik gedacht hebben een Herwijns naam wie doet zo iets nou weg, een bijbel doe je toch niet zomaar weg en zeker niet als die van je ouders of van je grootouders is geweest die daar in hun tijd kracht en steun uit putten om het leven aan te kunnen. Maar wellicht is dit bijbeltje in mijn boekenkast gekomen met een bedoeling.

Wilhelmina van der Meijden.
Ter herinnering aan den
dag hare aanneming
4 april 1917

alle dingen zijn
mogelijk diegene,
die gelooft

Mark. 9 : 23b

Wilhelmina
van der Meijden
ter herinnering aan
den dag hare
aanneming
4 April 1917
Alle dingen zijn
mogelijk diegene
die gelooft.
Mark. 9 : 23b
Mae Boon
H. Biersma de Haan

De datum 4 april 1917 vertelt ons dat Wilhelmina naar alle waarschijnlijkheid geboren moet zijn in de jaren 90 van de negentiende eeuw. Op één van de verenigingsavonden van de historisch vereniging "Den Ouden Dijk" werden gegevens uitgewisseld van Herwijnsse families. Eén van onze leden, Jenneke Overheul-Blom overhandigde mij een foto en een kopie van een trouwboekje van een Herwijnsse familie met als familienaam Van der Meijden. Op het eerste gezicht een gewone foto van een groot gezin zoals er in die tijd velen in Herwijnen waren. Wie Jenneke kent, weet dat je een goede en uitgebreide uitleg krijgt van een foto die bij haar bekend is. Een gewone foto krijgt dan betekenis vooral als je weet wie er op staan.

Staande op de bovenste rij van links naar rechts.

Gerrit, geb: 8 juli 1897 militair, overl: te Breda 20 maart 1971.
Antonie, geb: 2 juli 1893 overl: 2 juni 1948
Elizabeth Suzanna, geb: 21 september 1900 overl: 4 april 1942
Wouterke, geb: 9 december 1891 overl: 27 februari 1990
Betje, geb: 28 november 1903 overl: 10 augustus 1990 Betje was de moeder van Jenneke Overheul-Blom.
Geertje, geb: 11 december 1895 overl: te Amsterdam 17 juli 1969
Bastiaan, geb: 7 september 1905 overl: 27 mei 1963
Willemijntje, geb: 15 oktober 1894 overl: te Tricht 11 september 1935
 Willemijntje is de vrouw die 4 april 1917 belijdenis deed en een bijbeltje als herinnering kreeg.
Bertus, geb: 6 februari 1899 overl: te Vuren november 1944.
 Bertus en twee van zijn kinderen werden in de oorlog 1940/45 in hun woning in Vuren getroffen door een neerstortend vliegtuig.
 Hun namen zijn bijgeschreven op een gedenkmonument op het dorpsplein te Vuren.

Nu weer van links naar rechts.

Peter, geb: 11 juli 1902 overl: te Asperen 17 juni 1969
Mijntje, geb: 3 januari 1907 overl: te Reichen Zwitserland 8 maart 1996
Bart van der Meijden, vader van het gezin geb: 6 oktober 1867 te Herwijnen, zoon van Antonie van der Meijden en Wouterke van Arem. Bart huwde op 27 september 1891 met Willemijntje Vroegh moeder van het gezin, geb: te Herwijnen 26 november 1873 dochter van Gerrit Vroegh en Willemijntje van Zomeren.
Gijsbertus, (Gijs van Tooje) geb: 8 april 1912 gehuwd met Anthonia (Tooj) Koojman, Gijsbertus overl: 3 november 1990.
Willemijntje, Moeder van het gezin, gegevens, zie Bart van der Meijden.
Adriaantje, geb: 16 april 1910 overl: te Heukelum 3 juli 1971.

Op 21 januari 1914 werd **Simon** geboren en overleed 5 februari 1914. Alle 14 kinderen zijn in Herwijnen geboren en overleden tenzij anders is aangegeven.

Na een paar dagen bekeek ik de foto en de kopie van het trouwboekje nog eens, en dacht ineens aan dat bijbeltje in mijn boekenkast. Uit de gegevens in het trouwboekje en de tekst in het bijbeltje blijkt, dat met enige zekerheid is vast te stellen dat het bijbeltje in mijn boekenkast eens heeft behoord aan Willemijntje van der Meijden, geb:15 oktober 1894. Willemijntje trouwde met Henk van den Berg en zij vertrokken naar Tricht.

Willemijntje van der Meijden en Henk van den Berg.

Kijkend naar de kleine Gijs uit 1912 die tussen vader en moeder van der Meijden staat en 5 of 6 jaar moet zijn geweest, moet de foto gemaakt zijn omstreeks 1917. Als je naar de kleding kijkt en vooral naar de drie meisjes met dezelfde jurkjes en verder allemaal op hun paasbest en de kleine Gijs zelfs met lange broek, is deze foto niet in de zomer gemaakt, maar wel voor een speciale gelegenheid, want foto's maken was duur en zeker voor een groot gezin, men kon het geld beter gebruiken. Maar was het soms april 1917 ? toen de foto werd gemaakt ter ere van Willemina's aanneming, men weet het niet. Maar zeker is dat deze foto gemaakt is ter herinnering aan een speciale gelegenheid. Als je de foto verder bekijkt, zie je dat de foto gemaakt is voor een woning, de woning van de familie Van der Meijden, Waaldijk C90.

Waldijk C90 is één van de weinige woningen die gespaard zijn gebleven tijdens de lange periode van voorbereidingen en afbraak van dijkwoningen ten behoeve van de toen op stapel staande dijkverzwaringen. Waldijk C90 is waldijk 11 geworden.

Waldijk 11, de voormalige woning van de familie Van der Meijden is gebouwd in de eerst helft van de 19^e eeuw als kleine arbeiderswoning met als dakbedekking riet. Op de foto is goed te zien dat de woning in een later stadium verbouwd is en de dakbedekking vervangen is door een pannen dak. De indeling van het huisje, gezien de geringe oppervlakte van de woning was alles klein. Het raam links van de deur, daar was de kamer met daar in ook de deur, die alleen maar werd gebruikt bij speciale gelegenheden zoals huwelijken en begrafenissen. Links van de deur een slaapkamertje, meestal voor vader en moeder of opoe of opa die soms nog inwoonde, en in sommige gezinnen sliep opoe en/of opa, veur in huis, in de bedstee. Aan de achterzijde een kamer/keuken waar men meestal woonde, en waar ook het trapje naar het zolderluik was. In het geval van de familie Van der Meijden moesten 13 kinderen op zolder slapen, nee niet, allemaal in een eigen bed, maar met zoveel mogelijk kinderen in een bed en op met stro gevulde matrassen en als de laatste naar bed wilde, moest hij of zij het zolderluik dicht doen en daar op gaan liggen. Achter aan het huisje was meestal een aanbouw geplaatst die dienst deed als kook- en wasruimte, kolenhok, en klompenhok. Nu van uit deze tijd gezien is het bijna niet voor te stellen dat zoveel mensen in zo'n kleine ruimte konden leven. Het waren net kleine bedrijfjes, men had een moestuin voor de aardappelen en de groente, een varken voor het spek en een geit voor de melk en enkele kippen voor de eieren. Meestal als wij met mooi weer over een dijk rijden en de pittoreske dijkhuisjes zien, zeggen we wat idyllisch. Maar denk dan eens aan de zorgelijke tijd die vele grote gezinnen in die tijd hebben gehad in een veel te kleine arbeiderswoning.

Dit artikel kwam mede tot stand door mevrouw J. Overheul-Blom.

April 2002
M. van Maaren.

De oude kerk van Hellouw.

In 1974 werd te Utrecht, toen het 300 jaar geleden was dat het schip van de Domkerk door een zware storm instortte, onder meer een boeiende tentoonstelling gehouden die "De Dom in puin" heette. Verschillende torens, molens, huizen en andere gebouwen werden door "het schrikkelijk tempeest" van woensdag 1 augustus 1674 vernield. Op sommige plaatsen is er van zware windhozen sprake geweest.

In zijn "Schouwburg der Oordelen en Gerigten Gods" (1736) zegt de toenmalige predikant van Haaften, ds. Alardus Tiele, dat in begin 1674 ons land werd geteisterd door een verschrikkelijk onweer. Tiele beschrijft dit als volgt: "In 't begin van Augustus s'jaars 1674 zijnde op een Bededagh/ wanneer Godt plegtelijk om den welstand van Land en Kerk aangezocht wierd/ontstond er een grouwzaam onweder van vreeslijk hemelvuur/Donder en Stormwind/waardoor vele kerken en torens alom wierden nedergeveld/ huizen neergebonst/en boomen uit de aarde gerukt/bijzonder trof het de stad Utrecht ... ook Hellouw werde zwaar getroffen/kerk en toren werde door den orkaan vernield/en na dien tijd tot hier van een Leeraar ontbloed is gebleven".

Ook dominee Johan Blomhert, eveneens een predikant van Haaften, schrijft in zijn "De gescheidenissen van het Vereenigde Nederlandt"(1744) over deze ramp. Hij zegt onder meer: "Den 1 August (1674) was het Bededag. Maer Godt, alsof hy over Neerlands gebeden vertoornt was, gaf savonts tussen seven en agt uren, een vreeselyk onweder van donder en blixem, storm, plasregen en hagel, dat de laetste dag, als scheen gekomen te sijn: boomen werden ontworteld, huysen en gebouwen ter neergestort, en men sag nauwelijks een Huys, Kerk of Toorn die niet beschadigt waren". Ook anderen, onder andere Jan Wagenaar en Valkenier in zijn "'t Verwerd Europa" (1675) maken gewag van deze ramp. Het schijnt dat op 1 augustus 1674 vanuit Frankrijk een storing naar het noorden trok, gepaard gaande met hevig onweer, hagel en regen. Weerkundigen beschouwden deze storing als een koufront. Via Brussel en Antwerpen trok de storing naar Nederland waar verwoestingen werden aangericht in Brabant en Utrecht. Uit de aard en de schade die ontstond kon geconcludeerd worden dat er in sommige gevallen sprake is geweest van zware windhozen die zich aan de rand van de buien ontwikkelden. Dit ter zijde. Op de plaats waar eens de oude kerk stond, bouwde men een nieuwe kerk. Van bevriende zijde vernam schrijver dezès dat bij dijkverzwaringswerkzaamheden puin en restanten van een fundament zijn aangetroffen. Ongetwijfeld, nog restanten van de oude dorpskerk van Hellouw.

Vermeldenswaard is dat tijdens het beleg van Zaltbommel er een schermutseling plaatsvond tussen de Geuzen en Spanjaarden in de oude kerk. Enkele tientallen Spanjaarden waren de kerk ingevlucht toen een overmacht van Geuzen hen op het spoor was. Toen zij ontdekt werden ontstond er een kort en hevig gevecht waarbij de Spanjaarden genoodzaakt waren zich over te geven. "Veel honden is der haesen doet", schreef de Spaanse geestelijke l'Agarge. Er werden korte metten gemaakt met de Spanjaarden. Enkelen, die de Duitse taal machtig waren, werden als krijgsgevangenen naar Zaltbommel afgevoerd. Anderen werden doodgeslagen of in de Waal gedreven.

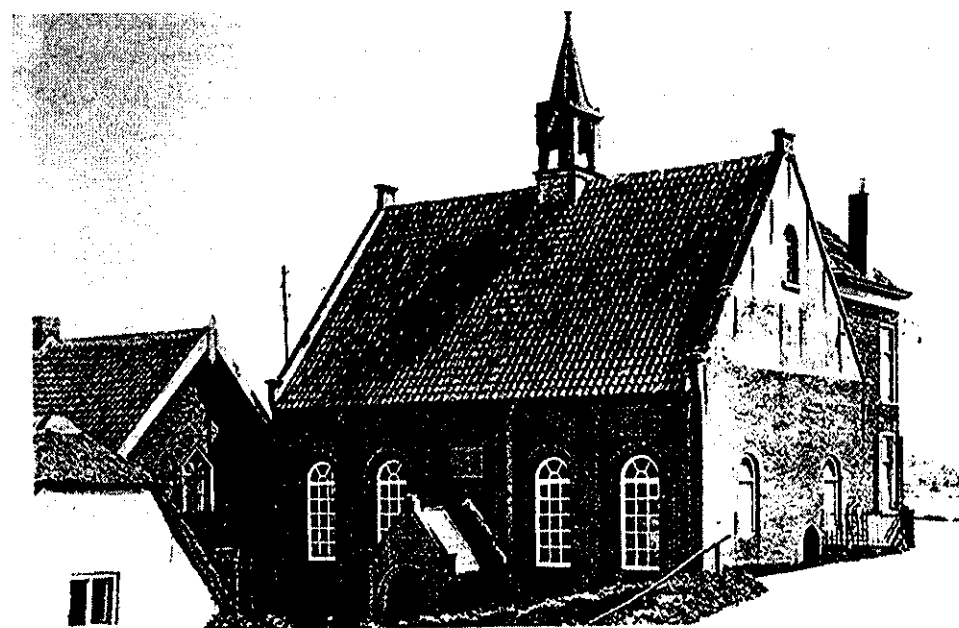
Een nieuwe kerk.

Na de Hervorming werd Hellouw tot 1610 en vervolgens weer van 1668 tot 1823 kerkelijk gecombineerd met Herwijnen. In 1668 wordt Gijsbertus Brakel als predikant van Hellouw genoemd. Verder is bekend dat hij in 1671 "predikant was van de gecombineerde gemeenten Herwijnen en Hellouw". De eerste predikant van Hellouw, als zelfstandige gemeente, was ds. Jan Jacob Buijn. Deze dominee heeft resp. de gemeente van het Brabantse Rijswijk, Gellicum en Rhenoy en Hoogblokland gediend en werd vervolgens op 2 mei 1824 als predikant van Hellouw bevestigd. Vermeldenswaard is dat Herwijnen en Hellouw in ± 1665 zijn bediend geweest door ds. Johannes Quint, of wel Quintius.

Quintius was 23 jaar oud toen hij naar Herwijnen kwam. Deze ds. Quint heeft te Utrecht gestudeerd en heeft mogelijk nog lessen gehad van de bekende Gisbertus Voetius. Van zijn hand verschenen enkele boeken waaronder "Wraack-Toneel" dat in 1659 werd uitgegeven. Niet lang na zijn vertrek is de kerk van Hellouw verwoest. Op ongeveer dezelfde plaats waar de oude stond, werd zoals eerder reeds aangehaald een nieuwe kerk gebouwd, waarvan blijkens een opschrift in 1822 de eerste steen werd gelegd. In "De Wapenheraut", een maandblad over geschiedenis, geslachts-, wapen- en oudheidkunde, werd onder meer over Hellouw het volgende vermeld:

In de buitenzijde der kerk is een steen gemetseld, waarop:

H. Verploeg H.Z.
Leidde den eersten steen / Den 25 maart 1822
JEHOVA schenkt Uw gunst
Geef zegen op dit werk
Woon hierin met Uw Geest
Gij Koning van Uw kerk.

Kerk Hellouw

De in 1822 ingebruik genomen kerk.

In de klok van de kerk was in Romeinse letters te lezen: "C. van Aalsburg, A. Donker en A. Sterrenberg, gecommiteerden te Hellouw. Petit et Fritsen me funderent".

Vóór deze steen gelegd werd waren heel veel jaren verlopen. Hellouw bezat geen kerk meer en had ook geen predikant. Op de plaats waar de oude kerk eens stond werd op het rondom de kerk gelegen kerkhof een loods gebouwd voor opslag van materialen voor het onderhoud van de Waaldijk. Op deze loods plaatste men een torentje met daarin het uurwerk van de verwoeste kerk. Volgens ds. De Mol Moncourt heeft de classis van Zaltbommel in het jaar 1690 de Herwijnen predikant, ds. J. Keijenberg, verzocht eens in de twee weken te Hellouw voor te gaan. Deze godsdienstoefeningen zullen wellicht in een of ander huis hebben plaatsgevonden daar er immers geen kerkgebouw voorhanden was.

Ook schijnt de predikant van Nieuwaal te Hellouw gewerkt te hebben. "Na veelmaals reets pogingen vergeefs te hebben gedaan tot herstel van de kerk, pastorie en het bekomen van een eigen predikant is dit op de aldergunstige wijze gelukt", schreef ds. De Mol Moncourt, die verder vermeldde dat hij deze regels in een handschrift vond. Op 25 mei 1821 werd er een vergadering belegd voor een bespreking om te komen tot de bouw van een nieuwe kerk en het beroepen van een predikant. De vergadering werd bijeen geroepen door de schout en de poldermeesters van Hellouw. In ongewijzigde vorm volgen hier de notulen van deze vergadering:

"Vergadering van de ingezetenen van Hellouw op Vrijdag 25 May 1821. De ingezetenen van Hellouw door schout en poldermeesters van Hellouw opgeroepen zijnde tegegens heden den 25 Mai 1821 om met malkanderen te delibereren (overleggen) en te resolveeren (besluiten) over het opbouwen van Een Nieuwe Kerk ter plaatse daar de oude en vervallen kerk gestaan heeft en daartoe zodaenige planen te beramen als daaromtrent nodig en dienstig zal geoordeelt worden en is bij derzelve geresolveert: voor eerst om een collecte te doen bij de ingezetenen van Hellouw om te teijkenen hoe veel een ieder zal contribuieren tot het opbouwen van een Nieuwe Kerk en de uitbetaeling van deze te contribuieren penningen te doen in drie Eengaele (gelijke) termijnen, waar van den eersten termijn weezen zal den eersten September 1821 en den tweeden den 15 November daaropvolgend en den derden termijn den 15 September 1822; ten tweede om op ider vragt het zij waagen of kaar die aan scheepsboord afgeleverd wordt het zij aan aardappelen, hooi, kooren als anderszins in den dorps- of wel den geerfdens waard op of een ander plaats alhier te stellen één stuyver van ieder vragt door den afleveraar te betaelen en ider schipper, die komt te laaden of lossen te betaelen zes stuyvers van ieder schuyt of schip hetzij groot of klijn om daar uit te vinden de interessen tot het capitael dat gene gotieert mogte worden, indien er geene genoegzaame penningen voor handen mogten koomen bij de intijkening tot opbouwen van den Kerk of die de inne penninge tot andere Eynders te gebruiken betrekkelijk de kerk, als dan nader te bepalen, indien deszelve tot de interessen niet nodig behoeften te weezen; en ten derde een Commissie te benoemen van tien personen tot verrigting van alle voorzegde kerkelijke zaaken en zijn daartoe benoemd de navolgende personen:
J. van Someren, schout. Engel Bijl, H. Sterrenberg, C. van Aalsburg, Johannes van Noord, Jan van Noord, J. van Vuuren, G.C. van der Velde,

Arien Donker en Johannes Sitser en met betrekking van de vertering-kosten is geresolveerd: wanneer de benoemde personen langer als een dag uit moeten blijven om de zaaken wegens de kerk te verrigten tot desselve als dan voor de vertering-kosten moeten schadeloos gesteld worden en alhier in het dorp bij den andere koomende mag de commissie een vertering doen van een Gulden.
Aldus geresolveerd en gecommiteerd op dato als vooren."

Volgt ondertekening.

Het schijnt dat een en ander met veel elan ter hand is genomen, want reeds op 18 september 1821 kwam bij de schout van Hellouw het volgende bericht binnen: "Door Z.M. den Koning is bepaald, dat de Hervormden te Hellouw in Gelderland eene Gemeente op zich zelve zullen uitmaken met een predikant, welken de Gemeente door eenen volgens de bestaande verordeningen zamengestellten kerkeraad zal mogen beroepen zoodra zij van een hecht en voegzaam kerkgebouw en van een insgelijks voldoende Pastorie door opbouw uit eigenen middelen zoude zijn voorzien en voor het voortdurend onderhoud dier gebouwen zoude kunnen verzorgen". Vermeldenswaard is dat door negentien aannemers voor de bouw werd ingeschreven. De hoogste inschrijver was Dirk Broekman voor 6700 gulden terwijl J.P. Verhoef voor 4210 gulden de laagste was. De kerk is niet meer in gebruik voor godsdienstoefeningen maar is thans als woonruimte ingericht, daar door de grote inzet van de gemeente het mogelijk is geworden in 1983 in het centrum van het dorp een nieuw kerkgebouw in gebruik te nemen.

Watersnoden.

In de loop der tijden heeft Hellouw veel te lijden gehad van watersnoden. Met name de watervloed van 1709 heeft Hellouw zwaar geteisterd. Het was in de nacht van 13 op 14 februari dat de dijk het begaf.

De wiel die in 1709 ontstond bij de doorbraak.

Een ijsdam bij Zuilichem deed het water in de Waal zo sterk stijgen dat de dijk op een bepaalde plaats scheurde. De reeds aangehaalde ds. Tiele zegt van deze ramp: "Te Hellouw / daar men de waterkeringe op moest geven / begon de dijk geheel vaneen te scheuren / de huislieden die met hun huizen voor de doorbraak lagen / met nog eenig vee en peerden door water / heggen en slooten doorjagende / vlugten op de dijk / weinig of geen goed konnende bergen / de vrouwen en de kinderen en een kraamvrouw van weinig dagen / wierden met de allergrootste verbaasdheid / en jammergeschrei / spoedig na den dijk gebragt / daar zij alle met wringende handen / betraande oogen / en verbleekte aangezichten / en bitter weenende stemmen / als getuigen moesten zijn van den ondergank hunner huizen; want het overstortende water / en indringende ijs nam in weinig tijds / een adelijk huis / door de wandeling 't Spijkertje genoemd / met nog vier andere huizen / schuur / en hooibergen met daarbij zijnde granen weg /

zodat hare formanenten niet meer te vinden zijn". Van deze watersnood zegt Tiele verder: "Te Dalem was een sterk geweene, te Herwijnen een naar gekerm, te Hellouw een ijselijk geklaag en te Haaften een geweldige beroering". Deze watersnood heeft naast de Tielerwaard ook de Bommelerwaard zwaar geteisterd. Ook de watersnood van 1809 bracht in de Tielerwaard angst en ontzetting. Maar daarover een volgende keer.

Veranderingen.

De laatste decennia is ook het dorpsgezicht van Hellouw sterk veranderd. Door de dijkverzwaringswerkzaamheden zijn veel woningen, die het dorp zo karakteristiek maakten, verdwenen. In de achterliggende eeuwen was de rivier de Waal een bron van inkomen. Hellouw kende toen zijn schippers, zijn vissers en rietsnijders en niet te vergeten zijn griendwerkers. Ook al zijn deze beroepen vrijwel verdwenen, de rivier is gebleven en vormt ook nu een fraai element in het Gelderse landschap.

Arie Vervoorn 2002
Poederoijen.

Voor en van onze paarden vrienden

Bede van een paard.

Bij het stijgen sla mij niet.
Bij het dalen jaag mij niet.
Hooi en graan misgun mij niet.
Onthoudt mij het frisse water niet.
Ontneem mij het droge strobed niet.
Ben ik warm verkoel mij niet.
Ruk mij aan de teugels niet.
Bent gij boos dan beul mij niet.
Plaag mij met de opzetteugel niet.
En bedek mij de ogen niet.

Kiek van Toen

Zoals gebruikelijk eerst een terugblik op onze vorige aflevering van een "kiek van toen". Nog nooit zijn er zoveel reacties binnengekomen op de vorige vraag, waar deze boerderij staat of heeft gestaan. Meer dan twintig oplossingen kwamen binnen, waarvan er acht juist waren. In totaal werden zes verschillende boerderijen genoemd. Jan van Zandwijk van de Mert vertelde als eerste dat het de boerderij is waar nu "Wiltrac" is gehuisvest. Engel van Zee wist het zeker, het is de boerderij van Bart Vervoorn, zij hadden immers daar land naast liggen. En zo is een puzzel weer opgelost. De foto die nu is geplaatst, is een bijzondere opname van voor 1920.

De fotograaf was Thijs van der Wal, broer van Gerrit van der Wal de bekende fotograaf. Ook van Thijs zijn nogal wat foto's bekend. Dan staat er in de foto gedrukt, M. v/d Wal. De auto, een Spijker, was van Thijs. Hij parkeerde de auto midden op de weg, dat kon toen nog en liet een aantal mensen in de auto plaats nemen en nam een foto, succes verzekerd, want het ging er de fotograaf om zoveel mogelijk foto's te verkopen. De personen op de foto zijn niet allemaal bekend, maar misschien weet U de onbekende namen.

Van links naar rechts, Willem Bijl, W.zn, onbekende...? Pieter Bijl W.zn, weer een onbekende?...en helemaal rechts Koen Bijl.

Tot de volgende "Kiek van Toen",
Jaap de Kock.

Voorwoord.

Ieder jaar wil uw bestuur op de braderie iets te koop aanbieden. De laatste jaren hebben een verzilverd lepeltje, een landnamenkaart, een kalender, een ansichtkaartenmapje en nog wat andere dingen in onze kraam te koop gelegen. Het meeste ervan is reeds verkocht.

Dit jaar was gekozen voor het maken van een CD-singel met het nummer "ons dorpje", dat Wim de Joode speciaal heeft geschreven ter gelegenheid van de presentatie van de website van onze historische vereniging (www.denoudendijk.nl) op 2 april 2003. "Ons" mannenkoor heeft het lied gezongen met muzikale ondersteuning van de dirigent, Wim de Joode. Natuurlijk moest de CD er ook leuk uit komen te zien en ben ik op een zonnige dinsdagavond (ik meen dat het 27 mei was) gevraagd een foto van het koor te komen maken. Als locatie was het Kerkeneind bedacht.

Gezien het feit dat de dinsdagavond ook de oefenavond van het koor is was dit voor de leden geen probleem en was iedereen keurig op tijd op de afgesproken plek. Na wat leuke foto's voor "Kerkenstein" en "De Moriaan" te hebben gemaakt toog het gezelschap richting de nieuwe dijk. Daar klommen er een aantal op het hek en met wat koorleden ervoor leek het een geschikt plaatje. Met wat hulp van een dijkbewoner ter plaatse die voor een trapje met wat steun zorgde, werd de uiteindelijke foto voor de CD genomen. 17 koorleden keurig in tenue (zwarte broek, wit overhemd met rode stropdas) op en voor een hek in mooi hoog groen gras met op de achtergrond een blauwe lucht en de Waal. Een mooier decor konden we ons niet bedenken!

Een koorlid heeft voor 100 CD's gezorgd, de fotograaf voor de foto met tekst van het nummer in de CD en het hele bestuur voor de verkoop ervan. Tijdens de braderie bleek het een enorm succes: binnen anderhalf uur tijd waren alle 100 CD's verkocht!

Heeft u geen CD (kunnen) kopen en bent u nieuwsgierig geworden naar het uiteindelijke resultaat? Op onze website kunt u de foto zien die prijkt op het CD-hoesje en kunt u ook het lied "ons dorpje" beluisteren.

Historische Vereniging "Den Ouden Dijk" is vooral een gezellige vereniging. "Samen zijn" staat bij ons hoog in het vaandel. Daarom ontvangt u hierbij weer een uitnodiging voor een ledenavond op 29 oktober a.s. Veearts Jansen zal deze avond verzorgen. Het wordt vast weer een avond vol herkenning en natuurlijk gezelligheid! Ik zie u dan weer graag!

Groeten, Marjan Pelle.